

STERKERE GEMEENSCHAPPEN, BLOEIENDE REGIO'S

DE ROL VAN ENERGIEGEMEENSCHAPPEN IN NATIONALE EN REGIONALE PARTNERSCHAPSPANNEN

BRIEFING

REScoop
VLAANDEREN

REScoop.EU

Energiegemeenschappen hebben een sterke sociale en territoriale impact en moeten een hoeksteen vormen van de nationale en regionale partnerschapsplannen

De herwerkte Richtlijn hernieuwbare energie (RED II – 2018/2001) en de Richtlijn betreffende de interne markt voor elektriciteit (IEMD – 2019/944) hebben hernieuwbare-energiegemeenschappen en burgerenergiegemeenschappen vastgesteld als de twee wettelijke definities voor energiegemeenschappen (EG's). De richtlijnen geven energiegemeenschappen het recht om actief deel te nemen aan de energiemarkt. In het FitFor55-pakket, werden hun mogelijkheden verder uitgebreid, onder meer op het vlak van renovatie, verwarming en koeling, en de strijd tegen energiearmoede.

Energiegemeenschappen maken het mogelijk dat burgers, samen met kleine ondernemingen en lokale overheden, lokale projecten voor hernieuwbare energie opzetten en beheren. Zo versterken ze de betrokkenheid van burgers en dragen ze bij aan een eerlijke en inclusieve energietransitie op lokaal niveau.

+ 8,000

het aantal energiegemeenschappen in Europa, gemeten door het ESPON TANDEM-project, het meest uitgebreide karteringsproject tot nu toe.

1,100€/jaar

het bedrag dat een huishouden in de EU kan besparen door deel te nemen aan een energiegemeenschap.

10%/jaar

gemiddelde vermindering van het energieverbruik als gevolg van gedragsveranderingen door een grotere energiegeletterdheid.

74%

van de energiegemeenschappen heeft sociale doelstellingen, vaak gelinkt aan de bestrijding van energiearmoede.

45%

van de energiebehoefte van de EU kan tegen 2050 worden gedekt door energiegemeenschappen.

Leveringszekerheid

Tijdens de **energiecrisis** slaagden verschillende energiegemeenschappen die ook elektriciteitsleverancier zijn (zoals Ecopower) erin de **energieprijzen te plafonneren** of onder het marktniveau te houden. Dat was mogelijk omdat zij dankzij eigen hernieuwbare-energieproductie volledig konden voorzien in de energiebehoeften van hun leden. In combinatie met energieopslag en flexibiliteitsoplossingen kunnen energiegemeenschappen zo de **lokale veerkracht en de leveringszekerheid aanzienlijk versterken**.

Hoe energiegemeenschappen kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen van nationale en regionale partnerschapsplannen

In juli 2025 publiceerde de Europese Commissie haar ontwerpverordening voor de oprichting van een nieuw overkoepelend Europees Fonds voor economische, sociale en territoriale cohesie, landbouw en platteland, visserij en maritieme zaken, welvaart en veiligheid. In het kader daarvan moet elke lidstaat een **nationaal en regionaal partnerschapsplan (NRPP)** opstellen, waarin wordt vastgelegd hoe de middelen van dit fonds zullen worden ingezet.

Doelstellingen van het NRPP	Relatie met energiegemeenschappen
 <p>"het verminderen van regionale onevenwichtigheden in de Unie en de achterstand van de minst begunstigde regio's"</p>	<p>Kapitaal dat door EG's wordt gegenereerd, blijft lokaal:</p> <ul style="list-style-type: none">• Gemeenschapsenergieprojecten leveren aanzienlijk meer op voor de lokale economie dan particuliere energieprojecten: hun maatschappelijke en economische voordelen zijn twee tot acht keer groter.• Elke euro aan overheidssubsidie voor energiegemeenschappen genereert gemiddeld 50 euro aan economische voordelen voor de regio. Bovendien trekt elke euro publieke steun voor een gemeenschapsenergieproject tussen 40 en 60 euro aan particulier kapitaal aan. In totaal kunnen energiegemeenschappen tegen 2030 tot wel 176 miljard euro mobiliseren voor de energietransitie. <p>Energiegemeenschappen creëren lokale banen en economische kansen, waardoor het recht om te blijven wordt gewaarborgd.</p>
 <p>"ter ondersteuning van hoogwaardige werkgelegenheid, onderwijs en vaardigheden en sociale inclusie"</p>	<p><small>Extrapolatie uit het LIFE ENERCOM Facility-project.</small></p> <p>EG's in de hele EU dragen bij aan 4800 FTE-banen.</p> <p>Energiegemeenschappen kunnen broedplaatsen zijn voor groene en digitale vaardigheden, omdat ze:</p> <ul style="list-style-type: none">• leden vertrouwd maken met digitale en flexibele apparatuur (bijv. vraagrespon, batterijopslag, netwerken)• leden leren hun energierekeningen te begrijpen, hun consumentenrechten kennen en nemen actief deel aan de energietransitie• burgers bijscholen om kwalificaties te behalen op het gebied van bijvoorbeeld woningrenovatie
 <p>"om de uitvoering van het GLB te ondersteunen"</p>	<p>Zoals het adviescentrum voor plattelandsenergiegemeenschappen van de Commissie benadrukt, kunnen energiegemeenschappen:</p> <ul style="list-style-type: none">• De inkomsten van boeren diversifiëren (bijvoorbeeld door de verkoop van restbiomassa voor energie) en hun operationele kosten verlagen (bijvoorbeeld door agri-voltaïsche energie)• Kansen creëren in plattelandsgebieden, met name voor jongeren, en zo de sociale cohesie versterken

Doelstellingen van het NRPP

Relatie met energiegemeenschappen

"om de democratie in de Unie te beschermen en te versterken en de waarden van de Unie hoog te houden"

Energiegemeenschappen functioneren als echte scholen voor democratie: hun bestuursmodellen maken **burgers vertrouwd met participatieve besluitvorming en gedeelde verantwoordelijkheid**. Daarnaast kunnen zij een sterke en **duurzame samenwerking tussen burgers en lokale overheden** stimuleren.

Door gelijke participatie te stimuleren, helpen energiegemeenschappen verschillen te verkleinen op het vlak van leeftijd, gender en sociale achtergrond. Cruciaal is dat zij via directe betrokkenheid van burgers ook de maatschappelijke acceptatie van hernieuwbare energie versterken.

- In heel Europa geeft **61% van de ondervraagden** aan dat ze waarschijnlijk zouden toetreden tot een energiecoöperatie.
- In het Verenigd Koninkrijk zou bovendien **62% van het publiek** een lokaal gemeenschapsproject voor hernieuwbare energie steunen, tegenover slechts 40% steun voor een particulier energieproject.

Hieronder volgt een overzicht van de artikelen uit de ontwerpverordening die relevant zijn voor EG's

ARTIKEL 6

Partnerschap en meerlagig bestuur

Energiegemeenschappen moeten actief betrokken worden bij het opstellen van het NRPP. Daarnaast is het essentieel dat nationale coalities van energiegemeenschappen deelnemen aan de monitoringcomités die worden opgericht om toezicht te houden op de uitvoering van het plan.

De lidstaten moeten aantonen dat hun NRPP in overeenstemming is met de nationale energie- en klimaatplannen (NECP's)...

...die al gedetailleerde informatie bevatten over ondersteunende maatregelen voor energiegemeenschappen.

- In dat verband kunnen lidstaten EG's inzetten als **instrumenten voor sociale cohesie, met bijzondere aandacht voor minder ontwikkelde regio's, overgangsregio's en ultraperifere gebieden**. Door lokale overheden in staat te stellen om samen met burgers projecten uit te voeren op het gebied van hernieuwbare verwarming, het delen van elektriciteit, gedeelde elektrische mobiliteit en woningrenovatie, wordt een inclusieve en lokaal gedragen transitie bevorderd.
- Indicator 191 van de prestatieverordening vermeldt specifiek EG's met een klimaatcoëfficiënt van 100% en een sociale coëfficiënt van 40%. Dit betekent dat dergelijke investeringen **kunnen meetellen voor de sociale oormerking van 14 % en de klimaat-oormerking van 43 %** in de NRPP's.

ARTIKEL 22

Vereisten voor het NRPP

De lidstaten moeten de landspecifieke aanbevelingen van het Europees semester uitvoeren

De Europese Commissie beveelt consequent aan dat EU-landen ondersteunende maatregelen voor EG's nemen.

ARTIKEL 26

Over de uitvoering van de EU-faciliteit

De EU-faciliteit ondersteunt grensoverschrijdende acties met een duidelijke toegevoegde waarde op Unieniveau. In aanmerking komende activiteiten omvatten onder meer zogenoemde *LIFE-activiteiten*. **De EU-faciliteit moet EG's daarom ondersteunen bij de ontwikkeling van gezamenlijke en innovatieve diensten die meerdere lidstaten bestrijken**, zoals online one-stop-shops of digitale instrumenten die burgers helpen hun eigen energieverbruik te maximaliseren.

ARTIKELEN 35 EN 76

Over het gemeenschappelijk landbouwbeleid en door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling

Van agri-voltaïsche energie tot biopellets: **energiegemeenschappen kunnen landbouwers ondersteunen bij het diversifiëren van hun inkomsten, het versterken van klimaatmaatregelen en het bevorderen van sociale cohesie**. Daarom moeten ze worden ondersteund als een integraal instrument voor door de gemeenschap geleide lokale ontwikkeling, met bijzondere aandacht voor plattelandsgebieden.

ARTIKELEN 74 EN 75

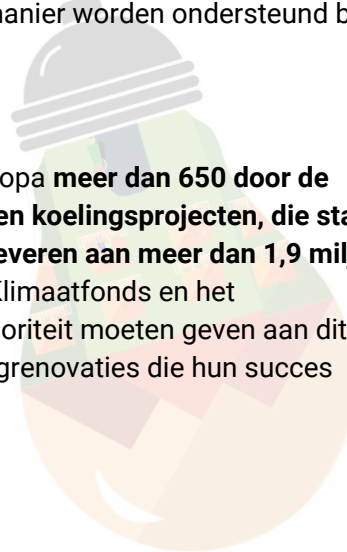
Over territoriale en lokale samenwerkingsinitiatieven en geïntegreerde territoriale en stedelijke ontwikkeling.

Energiegemeenschappen kunnen een krachtig instrument zijn voor territoriale ontwikkeling in elke regio, in lijn met de EU-zonnestrategie die streeft naar minstens één energiegemeenschap per gemeente met meer dan 10.000 inwoners. Lokale overheden kunnen samenwerken met deskundige organisaties op het gebied van gemeenschapsenergie en zogenaamde one-stop-shops opzetten, zodat burgers op een bottom-up en plaatsgebonden manier worden ondersteund bij de energietransitie.

ARTIKELEN 80 EN 82

Over het Sociaal Klimaatfonds en synergieën met het Moderniseringsfonds

Op dit moment bestaan er in Europa **meer dan 650 door de gemeenschap geleide warmte- en koelingsprojecten, die stabiele en schone thermische energie leveren aan meer dan 1,9 miljoen Europese burgers**. Het Sociaal Klimaatfonds en het Moderniseringsfonds zouden prioriteit moeten geven aan dit type projecten, evenals aan de woningrenovaties die hun succes ondersteunen.

OVERZICHT VAN DE SECTOR VAN BURGERENERGIE IN VLAANDEREN

21

energiegemeenschappen/
burgerenergiecoöperaties

307 GWh

hernieuwbare
stroom opgewekt in
2024

60.000

huishoudens die worden voorzien van
lokale, hernieuwbare burgerenergie

bijna 100.000

coöperanten investeerden in 2024 een kapitaal van

36.5 miljoen €

120

gedeelte EV's, goed voor 934.000 km per jaar

*Cijfers uit [Monitor Burgerenergie 2024](#) door REScoop.Vlaanderen

Energiearmoede aanpakken

- **Zonnewouwers+ (ECoOB)** installeerde zonnepanelen op de daken van kwetsbare gezinnen, met afbetalingen van €8 per maand.
- Dankzij het **project PowerUP (Ecopower)** kunnen kwetsbare huishoudens gebruikmaken van een voorgefinancierd aandeel en zo tegen kostprijs toegang krijgen tot lokaal geproduceerde hernieuwbare energie.
- **Energiecoöperatie ZuidtrAnt** installeert zonnepanelen en batterijopslagoplossingen voor mensen in kwetsbare woningen.
- **Energiecoöperatie Klimaan** verstrekt burgerfinanciering voor zonnepanelen op 197 sociale woningen in de Mechelse wijk Otterbeek.

